

Overweging zondag 8 januari 2012 - Epifanie

Gereformeerde Kerk van Loosdrecht
Ds. Stefan Dijkhuizen

Lezingen: Efeziërs 3: 1-12 & Matteus 2: 1-12

Overweging:

Geliefden van onze Heer,

'En ze openden hun kistjes met kostbaarheden', of nog mooier in sommige vertalingen: 'Zij openden hun schatkisten en brachten Hem geschenken: Goud en wierook en mirre.'

Op één of andere manier spreken schatkisten nogal tot onze verbeelding. In hoeveel sprookjes en verhalen komt er niet een schatkist voor? En Luca en Norah konden nog maar nauwelijks met een schepje graven, of ze speelden al dat ze schat aan het verstoppertje is. Of een speurtocht in het bos, op zoek met een schatkaart! En hoeveel kinderen hebben niet een klein, geheim doosje, waarin ze allerlei belangrijke dingen bewaren. Hun doosje.

Als we wat ouder worden verliezen we misschien dat fantasierijke beeld van die houten kist vol met goud, maar aan de andere kant gaan we er net zo hard mee door. In een nieuwe auto. Of hij zou dit jaar zomaar net op jouw postcode vallen...

Het verhaal van Driekoningen, of van Epifanie, 'Verschijning', zoals deze zondag als naam draagt, gaat ook over het vinden van een schat. Voor veel christenen in onze wereld is het niet zozeer Kerst dat het grote feest is, maar Epifanie, deze 'verschijning' van de Heer.

Jezus verschijnt aan de wereld. De hele wereld, want de drie koningen, de drie wijzen, staan voor alle mensen, alle heidenen. Vandaag is het feest dat God er is voor iedereen, niemand uitgesloten. En dit koningskind zal koning zijn voor alleman.

Als we ons met Discovery Channel te veel focussen op het hoe en wat van de ster, of op de herkomst van die drie, dan verliezen we dat uit het oog. Dat radicale, dat revolutionaire. Epifanie, Jezus verschijnt ten tonele, en iedereen mag meedoen. Wij vormen allemaal één lichaam, zoals Paulus later schrijft.

Vandaar ook de tegenstelling met die andere koning, koning Herodes. Hij, die het zou moeten weten, wil de ster niet zien, en met hem de religieuze autoriteiten van Jeruzalem. Angst, list en bedrog is hun deel, is zijn weg van het koningschap. Om zijn schat te kunnen bewaren, zal er straks bloed vloeien, onschuldig kinderbloed in Bethlehem.

De drie wijzen daarentegen werden volgens het verhaal, 'vervuld van diepe vreugde'. Zij wisten het niet, maar zagen toch. En zij geloofden.

Matteüs geeft zo - aan het begin van zijn evangelie - alvast een opmaat aan het Koninkrijk van God, dat voor iedereen bestemd is. Zoals nu al de hele wereld daarin betrokken wordt, zo zal het evangelie immers straks ook eindigen: 'Ga dus op weg en maak alle volken tot mijn leerlingen.'

Ik begon net met dat citaat: 'En ze openden hun kistjes met kostbaarheden.' Anders dan met Kerst, gaat het vandaag niet alleen over het vinden van een schat, maar ook over het aanbieden van een schat. Van jouw schat.

Met andere woorden: Als Jezus verschijnt, als God zich op ons wereldtoneel geeft in een kwetsbaar mensenkind, voor iedereen, dan gebeurt er iets met je. Dat doet je wat.

Als je dit mysterie ziet, Paulus blijft dat woord maar herhalen in die andere lezing, dan worden we uitgedaagd, uitgenodigd om onszelf te openen. Als we die ondoorgrondelijke rijkdom van Christus ervaren, dan kunnen we niet anders dan ook te delen in de schatten van ons eigen hart.

In de wijzen zien we alle mensen. Niet voor niets worden ze in menig kerststal of schilderij met het uiterlijk weergegeven van een Afrikaan, een Aziaat en een Europeaan.

En van al deze mensen wordt dus ook gevraagd naar hun eigen rijkdom. Niet de arme aanbidt hier de rijke, zoals zo vaak in grotemensenwereld, maar de armoede van een kwetsbaar kind doet harten opengaan. Of het verstart in pure angst, zoals bij Herodes. Maar pas door werkelijk te geven ontdekken we ook hoe rijk, hoe getalenteerd, hoe waardevol wijzelf zijn. Als onze kistjes open gaan...

Voor mij is dit ook het mysterie, en de uitdaging van Kerst, van de komst van Gods Zoon in deze wereld. Wat gebeurt er met onszelf? Wat gebeurt er als dat hemelse Licht op ons schijnt, ons verlicht? Wat zien we als Gods liefde schijnt in de duisternis? Gaan onze harten open, zodat Christus bij ons woning vindt? En wat zit er in onze kistjes...?

Als God ons werkelijk aankijkt met het gezicht van een mensenkind, dan hoeven we echt niet ver te zoeken.

Ik hoor en zie van prachtige schatkistjes die om mij heen opengaan. Als een oude moeder mij heel eenvoudig, maar zo liefdevol vertelt, dat ze in alle zorgen om haar zoons, die nota bene alle drie zwaar door het leven getekend zijn, alleen nog maar kan bidden, maar dat dan ook vol overtuiging doet.

Als iemand mij vertelt wat hij als vrijwilliger aan onschatbaar rijke ontmoetingen heeft. Alleen al door het brengen van een glas water, alleen al door een hoofd om de hoek te steken, en de eenvoudige vraag te stellen: 'Hoe gaat het nu met je?'

En welke schatten zal ik vinden aan dat ziekenhuisbed, in de training van komende maanden, in de gesprekken met collega's...

Kerst is zo niet alleen een boodschap uit de hemel, 'Ere zij God en vrede op aarde', het is ook een uitnodiging. Een uitdaging, om jouw kistje open te doen. Jouw hart, jouw rijkdom, die er bij iedereen is.

Ook al is onze ster, ons ideaal en ons visioen ook lang niet altijd zichtbaar. Valt de weg ons zwaar, zijn we het spoor soms zelfs bijster in onze levenstocht. Maar wat laat jij regeren? De angst of de droom? En wat betekent het voor jou en jouw eigen leven, dat God er blijkbaar voor iedereen wil zijn? Verandert dat jou zelf ook? Welke schatten liggen te wachten, om open te gaan en gedeeld te worden...?

Ik wil eindigen met een legende. Weer zo'n mooi verhaal. Misschien ken je het al, ik had er nog nooit van gehoord. Het vertelt het verhaal dat er niet drie maar vier wijzen waren.

Ook deze vierde wijze, Artaban heette hij, zag op een gegeven moment die bijzondere ster aan de hemel staan. De volgende dag verkocht hij zijn huis met al zijn bezittingen, en voor het geld dat hij ontving kocht hij drie edelstenen: Een blauwe saffier, een rode robijn en een witte parel. Daarna besteeg hij zijn paard en ging snel op weg naar de plek waar zijn vrienden, de drie andere wijzen, op hem zouden wachten.

Maar onderweg kwam hij een gewonde man tegen, die halfdood langs de weg lag. Artaban twijfelde een moment, maar koos er voor om de man te verzorgen en naar een herberg te brengen.

Daardoor kwam hij natuurlijk te laat aan bij de afgesproken plaats, en bleken zijn vrienden al vertrokken. Omdat hij een kameel en proviand nodig had voor de reis door de woestijn, verkocht hij met pijn in zijn hart de blauwe saffier.

Toen hij eenmaal in Bethlehem aankwam, waren zijn vrienden daar ook niet meer. En Maria en Jozef, en het kind, bleken te zijn gevlucht voor de kindermoordenaars van Herodes.

Hij vond onderdak bij een moeder van een klein jongetje. Op een avond bonds de soldaten op de deur van het huis, en dreigden het jongetje te doden. Artaban ging naar buiten, en kocht met de rode robijn de kapitein van het stel om. Het kind was gered, de moeder dolblij. Maar Artaban was bedroefd, want nu had hij alleen nog maar die witte parel.

Weer ging hij op reis, nu naar Egypte waar hij het kind met zijn ouders hoopte te vinden. Maar waar moest hij zoeken? In Alexandrië ging hij naar een Joodse rabbi en vroeg hem om raad. De rabbi las hem voor van een perkamenten rol waarop profetieën over Israël waren geschreven. Hij zei: "De koning, die je zoekt, kun je niet vinden in een paleis of bij rijke en machtige mensen. Zoek hem bij de armen, bij zieken en gevangenen."

Artaban ging op weg. Hij zag veel arme mensen, hij bezocht zieken en kon velen genezen door zijn kennis van geneeskrachtige kruiden. Ook kwam hij in gevangnissen. Hij probeerde te troosten en te helpen waar hij kon.

Jarenlang bleef hij zo zoeken naar het koningskind, maar steeds was hij te laat. Ongeveer 30 jaar na het begin van zijn reis kwam hij aan in Jeruzalem, inmiddels oud geworden en ontmoedigd. Hij hoorde tot zijn schrik dat er een aantal executies zouden plaatsvinden van misdadigers, en dat nota bene zijn Jezus één van hen was. Hij haastte zich naar de plek des onheils, want misschien kon hij met die parel nog iets doen...

Ineens zag hij een meisje dat uit de armen van soldaten probeerde te ontkomen. Ze zou worden verkocht als slavin, vanwege de schulden van haar vader... Artaban was in een hevige tweestrijd verwickeld, maar kon niet anders dan zijn hart volgen, en gaf de parel voor de vrijheid van het meisje. Maar nu zou hij zijn koning moeten begroeten met lege handen.

Precies op dat moment werd het aardedonker en begon de aarde te beven. Gebouwen stortten in, en Artaban werd dodelijk geraakt door het vallend puin, en stierf... Hij zou nooit meer Jezus kunnen zien... en toch had hij zijn koning allang gevonden. In zijn hart, in zijn handen en voeten.

We gaan op reis. En we zijn benieuwd wat we in onze schatkistjes zullen ontdekken bij het licht dat nu voor iedereen schijnt.

In de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Amen.